

Lempeästi päivähoitoon –
opas Kärkölän kunnan
varhaiskasvatukseen tuleville
perheille

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomi (AMK)
sosiaalipedagoginen varhais- ja
nuorisokasvatus
Kevät 2018
Saara Muttilainen, Anne Ulmala
Tiina Venäläinen

Lahden ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelma

MUTTILAINEN, SAARA

ULMALA, ANNE

VENÄLÄINEN TIINA:

Lempeästi päivähoitoon -
Opas Kärkölän kunnan
varhaiskasvatukseen
tuleville perheille

Sosiaalipedagogisen lapsi- ja nuorisotyön suuntautumisvaihtoehdon
opinnäytetyö, 40 sivua, 11 liitesivua

Kevät 2018

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena oli päivähoiton aloituksen tekeminen sujuvaksi. Tarkoituksena oli lisätä vanhempien tietoisuutta sekä luoda luottamuksellista ja avointa yhteistyösuhdetta vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Opinnäytetyön tavoite oli tuottaa opas tukemaan vanhempia lapsen aloittaessa päivähoitossa.

Opinnäytetyömme oli toiminnallinen, jonka tuotoksena valmistui opas. Toimeksiantajana toimi Kärkölän kunnan varhaiskasvatus, joten opas tulee työelämän käyttöön. Aineiston keruumenetelmänä käytimme varhaiskasvatushenkilöstön haastatteluja, alan kirjallisuutta sekä perehtymistä muihin vastaaviin töihin.

Lapsen siirtyminen päivähoitoon on merkittävä elämänmuutos koko perheelle. Oppaaseen koottiin Kärkölän varhaiskasvatuksen arvoperustaa, osallisuuden merkitystä sekä tietoa lempeän päivähoiton aloituksesta. Oppaassa tulee esille, miten lasta tuetaan muutoksessa ja mistä lapsen hyvä päivä koostuu, myös vuorohoidon aikana.

Asiasanat: varhaiskasvatus, päivähoiton aloitus, osallisuus, opas

Lahti University of Applied Sciences

Degree Programme in Social Services and Health Care

MUTTILAINEN, SAARA

ULMALA, ANNE

VENÄLÄINEN, TIINA:

Gently for day care -
Guide for Parents Whose
Children Are Starting Day
Care in Kärkölä

Thesis in the specialisation option Social Pedagogy for Early Childhood and Youth Education, 40 pages, 11 pages of appendices

Spring 2018

ABSTRACT

The topic of the thesis was making the start of day care as smooth as possible. The intention was to increase parents' awareness and to foster a confidential and open co-operation relationship between parents and early childhood educators. The goal of the thesis was to produce a guide to support parents as their child begins day care.

The thesis was functional and resulted in a guide. The guide was commissioned by the early childhood department of the municipality of Kärkölä and it will be utilised in actual real world settings. The data consists of research literature, analysis of comparable theses and interviews with early childhood educators.

When a child begins day care, it is a major transition for the entire family. The guide is a compilation of the basic values of early childhood education in Kärkölä, the significance of participation and knowledge about how to begin day care in a gentle manner. The guide describes how the child should be supported during the transition and what a good day for the child consists of in regular day care as well as in 24-hour child care.

Keywords: early childhood education, beginning day care, participation, guide

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Toimeksiantaja	2
2.2	Tarkoitus, tavoite, tuotos ja rajaukset	2
3	VARHAISKASVATUS	4
3.1	Varhaiskasvatuksen ytimessä	4
3.2	Hyvän päivähoidon aloitus	5
3.3	Pedagogisuus varhaiskasvatuksessa	7
3.4	Lapsen vierellä vuorohoidossa	9
4	LAPSI JA LAPSEN TOIMINTA	11
4.1	Lapsen kokonaisvaltainen kehitys	11
4.2	Luottamus kiintymyssuhteen perustana	14
4.3	Vuorovaikutus- ja vertaissuhteet oppimisen tukena	15
4.4	Lapsilähtöisyys osallisuuden mahdollistajana	17
5	AIKUINEN LASTEN TUKENA VARHAISKASVATUKSESSA	19
5.1	Varhaiskasvattajan eettisyys	19
5.2	Vuorovaikutuksellinen yhteistyö ja osallisuus	20
5.3	Lapsen tukena tunnesäätelyn kehittämisessä	22
6	OPINNÄYTETYÖN TUOTOS: OPAS	24
6.1	Toiminnallinen opinnäytetyö	24
6.2	Oppaan lähtökohdat	25
6.3	Oppaan toteutus ja menetelmät	26
6.4	Oppaan sisältö	27
6.5	Eettisyys ja luotettavuus	29
7	POHDINTA	31
7.1	Teoriapohjan valikoituminen	31
7.2	Opinnäytetyön prosessin arviointi	34
7.3	Jatkokehittämisehdotus	36
	LÄHTEET	37
	LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Lapsen siirtyminen päivähoitoon on usein suuri muutos perheelle. Aikuisten tehtävä on varmistaa lapselle kokemus turvallisesta ja lempeästä siirtymisestä päivähoitoon. Tämän mahdollistaa riittävä tiedon antaminen vanhemmille päiväkodin arjesta sekä alkuvaiheessa varhaiskasvattajien ja vanhempien välille syntyvä luottamuksellinen vuorovaikutussuhde.

Opinnäytetyömme toteutettiin kiinteässä yhteistyössä toimeksiantajan, Kärkölen kunnan varhaiskasvatuksen, kanssa lokakuun 2017 ja huhtikuun 2018 välisenä aikana. Opinnäytetyön aihe tuli toimeksiantajan tarpeesta luoda väline varhaiskasvattajille, jolla helpottaa vanhempien ja sitä kautta lapsien päivähoiton aloituksen liittyviä käytännön asioita. Tähän tarpeeseen teimme opinnäytetyönä oppaan – Lempeästi päivähoitoon.

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ovat uudistuneet syksyllä 2016. Siinä todetaan varhaiskasvatuksen velvoitteesta järjestää, toteuttaa ja edistää muun muassa yhteistyötä vanhempien kanssa. Yhteistyön toteuttamisen vastuu on varhaiskasvattajien järjestäjillä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32.) Samoin Kärkölen kunnan paikallisessa varhaiskasvatussuunnitelmassa korostetaan hyvän päivähoiton aloituskäytäntöjä. Tähän kuuluu kiinteä yhteistyö vanhempien kanssa heti, kun lapsen päivähoito on ajankohtaista. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 2.)

Opinnäytetyömme ensimmäisessä kappaleessa käymme läpi työn lähtökohdat, esittelemme toimeksiantajan sekä tehdyn työn tavoitteet ja tarkoitukset. Seuraavaksi käsittelemme aiheeseen liittyviä teemoja jakautuen varhaiskasvatukseen, lapsen ja aikuisten toimintaan. Kolmannessa kappaleessa esittelemme opinnäytetyömme tuotoksen, eli oppaan - Lempeästi päivähoitoon, sekä sen tekovaiheita. Loppukappaleessa pohdimme opinnäytetyön tekemiseen liittynyttä prosessia kokonaisuudessaan, teorian valikoitumista sekä oppaan rakentumista. Lisäksi arvioimme opinnäytetyön eri vaiheita, onnistumisia, johtopäätöksiä sekä haasteita.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1 Toimeksiantaja

Toimeksiantajamme on Kärkölen kunnan varhaiskasvatus, joka kuuluu Kärkölen kasvatus- ja opetustoimen alaisuuteen. Kärkölä sijaitsee Päijät-Hämeessä, joka on noin 5000 asukkaan kunta. Varhaiskasvatusta annetaan Kärkölässä Vuokkoharjun päiväkodissa kuudessa eri ryhmässä. Päiväkodin yhteydessä toimii myös kunnan esiopetus. Vuokkoharjun päiväkodissa on mahdollisuus myös ympärivuorokautiseen hoitoon. Kärkölässä toimii myös kunnallisia sekä yksityisiä perhepäivähoitajia. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)

Varhaiskasvatuksessa työskentelee moniammatillinen työyhteisö. Siihen kuuluu monen eri koulutustaustan omaavia henkilöitä. He jakavat osaamisensa ja luovat sen avulla uutta osaamista. Moniammatillinen työryhmä asettaa yhteisen tavoitteen, jossa hyödynnetään jokaisen erityisosaamista. Tällä tavalla voidaan taata perheille laadukas päivähoito sekä kokonaisvaltainen kasvatustyö. (Hujala & Turja 2016, 306.)

2.2 Tarkoitus, tavoite, tuotos ja rajaukset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä vanhempien tietoisuutta asioista, jotka ovat tärkeitä tietää, kun lapsi aloittaa päivähoiton. Riittävä tieto päiväkodin arjesta ja käytännöistä lisää turvallisuuden tunnetta perheen sisällä. Lisäksi opinnäytetyö on tarkoitettu työvälineeksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle luottamuksellisen ja avoimen vuorovaikutussuhteen luomisessa perheiden kanssa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa konkreettinen ja selkeä opas hyvästä ja turvallisesta päivähoiton aloituksesta Kärkölen kunnan varhaiskasvatuksen käyttöön. Opas tehtiin myös sähköiseen muotoon, jossa se on myöhemmin luettavissa. Tavoitteena tulevaisuudessa on laaja oppaan hyödyntäminen niin päiväkodissa kuin perhepäivähoitajilla.

Opinnäytetyön tuotoksena valmistui opas- Lempeästi päivähoitoon. Oppaan tarkoituksena on osallistaa vanhempia päiväkodin kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä kannustaa vanhempia tukemaan lapsiaan päivähoiton aloituksessa. Oppaassa kuuluu vahvasti varhaiskasvattajien ääni. Lisäksi on hyödynnetty heidän näkemyksensä oppaaseen tarvittavasta tiedosta lapsen aloittaessa päivähoiton. Oppaan tavoitteena on helpottaa ja selkeyttää varhaiskasvattajien työtä päivähoitosuhteen aloitusvaiheessa.

Opinnäytetyön tietoperusta rajattiin varhaiskasvatuksen keskeisten käsitteiden avulla, joihin olimme opiskeluaikoina perehtyneet. Lisäksi rajauksena käytimme käsitteitä, jotka nousivat esiin keskusteluissa varhaiskasvattajien kanssa. Samoin oppaan sisällön rajaukset perustuivat näihin keskusteluihin ja niiden mukaan muotoutui oppaan sisältö. Luonnollisesti raporttia ja opasta tarkasteltiin Kärkölän kunnan varhaiskasvattajien näkökulmasta, mutta lisänä tarkastelussa käytimme myös omaa ammatillista näkemystämme.

3 VARHAISKASVATUS

3.1 Varhaiskasvatuksen ytimessä

Varhaiskasvatuslain (580/2015) 1 § mukaan varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista toimintaa. Kokonaisuudessa korostuu pedagogiikka. Se näyttäytyy niin kasvatuksen, opetuksen kuin hoidonkin muodossa.

Varhaiskasvatus luo perustan lapsen elinikäiselle oppimiselle. Sen tulee edetä johdonmukaisesti lapsen kehityksen ja oppimisen kannalta. Pedagogisen toiminnan perustaan liittyy tieto ja ymmärrys lapsen kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Varhaiskasvatusta ohjaa varhaiskasvatussuunnitelma, jonka laatimista ohjaa varhaiskasvatuslaki. Lapsen oikeus varhaiskasvatukseen sekä sen tavoitteet määritellään suunnitelmassa. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vastata lapsen hyvinvoinnista, tukea kasvua ja kehitystä hoitopäivän aikana. Ensisijainen kasvatusvastuu on vanhemmilla. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8, 18.)

Varhaiskasvatussuunnitelman kokonaisuus koostuu kolmesta tasosta. Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä, toteuttamista ja kehittämistä koko maassa. Lisäksi sen tehtävänä on edistää yhdenvertaisen ja laadukkaan päivähoiton toteutumista. Tavoitteet, sisältö, yhteistyö kodin ja henkilökunnan välillä, monialainen yhteistyö sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelma määrätään suunnitelman perusteissa. Varhaiskasvattajilla ja sen järjestäjillä on velvollisuus noudattaa varhaiskasvatuksen perusteita. Siitä saa lisää tietoa varhaiskasvatuksen kokonaisuuden ymmärtämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.)

Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditaan paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat. Päivähoiton järjestäjät ovat velvollisia laatimaan ne, ja niitä tulee arvioida sekä kehittää.

Paikallista suunnitelmaa tehtäessä on otettava huomioon paikalliset erityispiirteet sekä pedagogiset painotukset. Lisäksi täytyy huomioida lasten tarpeet sekä arvioinnin ja kehittämisen tulokset. Paikallisen suunnitelman laatimiseen osallistuvat opetuksen sekä sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset. Lapsilla ja huoltajilla on mahdollisuus osallistua sen laatimiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 9; Finnish National Agency for education 2017.)

Jokaiselle varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle tehdään myös yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma. Lähtökohtana siihen kirjattavissa asioissa on lapsen etu ja tarpeet. Lastentarhanopettaja tekee suunnitelman yhdessä huoltajan kanssa. Lapsen ajatukset kuunnellaan suunnitelmaa tehtäessä, ja ne huomioidaan toiminnan suunnittelussa. Pedagogisen toiminnan tavoitteet, lapsen vahvuudet ja yksilölliset tarpeet kirjataan suunnitelmaan. Lisäksi lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia tukevat tekijät, tavoitteet ja toimenpiteet tulee näkyä suunnitelmassa. Siihen kirjataan myös huoltajien ja hoitohenkilökunnan havainnot lapsesta sekä yhdessä tehdyt päätökset. Suunnitelma tarkastetaan kerran vuodessa tai tarvittaessa useammin. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 10-11.)

Kun lapsen hoidontarve on ajankohtainen, huoltajille tulee kertoa kunnan järjestämästä ja tarjoamasta varhaiskasvatuksesta sekä siitä, miten laajaan hoitoon lapsi on oikeutettu. Huoltajat voivat toivoa lastaan johonkin haluamaansa päiväkotiin tai perhepäivähoitajalle, mutta kunnalla on oikeus päättää paikasta, jollei toive ole mahdollinen toteuttaa. Lapselle myönnetty hoidon laajuus katsotaan yksilöllisesti lapsen tarpeen mukaan. (Heinonen, Iivonen, Korhonen, Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 37-38.)

3.2 Hyvän päivähoiton aloitus

Lapsen pitää saada tarpeeksi tukea ja aikaa päivähoiton aloitukseen. Se lisää lapsen turvallisuuden tunnetta ja vuorovaikutussuhteiden syntymistä.

Lapsen etu ja yksilöllisyys on otettava huomioon kaikissa häntä koskevissa päätöksissä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 65-66.)

Varhaiskasvattajien tulee suunnitella päivän aikana tapahtuva toiminta niin, että jokainen lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi. On huomioitava lapsen yksilölliset tarpeet. Rutiinit tukevat lasta sosiaalisten- sekä tunnetaitojen oppimisessa. Ennakointi luo turvaa lapsen päivään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 175.)

Lapsen sopeutumiseen päivähoiton aloituksessa vaikuttavat lapsen ikä aiemmat kokemukset päivähoidosta, hoitopäivän pituus, lapsen luonne, elämäntilanteen kokonaisuus sekä se, miten hoidon aloitus on järjestetty. Myös vanhempien luottamuksella hoitohenkilökuntaan on merkitystä. Lapsi voi tuntea pelkoa uusia asioita ja ihmisiä kohtaan alkuvaiheessa. Elämänmuutos ja ikävä vanhempia kohtaan voivat näyttäytyä suruna tai kiukkuna vanhemman viedessä lasta päiväkotiin. Sama voi toistua myös hakutilanteessa. Alussa lapsi saattaa myös takertua vahvasti ryhmänsä hoitajaan. Ensimmäisten viikkojen aikana voi ilmetä nukahtamiseen- ja/tai syömiseen liittyviä ongelmia. (Kanninen & Sigfrids 2012, 67-69.)

Päivähoiton alkaessa tulee ymmärtää siihen liittyvä muutos prosessina. Tarkoituksena on antaa lapselle aikaa sopeutua ja tutustua uuteen kasvuympäristöön. Päivähoiton aloitusta helpottaa vanhempien aktiivinen osallistuminen tutustumisvaiheessa. Toimiva yhteistyö huoltajien ja hoitohenkilökunnan kanssa tukevat ja edistävät lapsen sopeutumista päiväkotiin. On tärkeää tukea lapsen ja vanhemman suhdetta ja sen lisäksi luoda kiintymyssuhdetta päiväkodin henkilöstöön. (Karikoski & Tiilikka 2014, 47.)

Päivähoiton aloittamisen myötä lapselle tulee uusi yhteisö. On tärkeää, että lapsi pääsee liittymään siihen turvallisesti. Lapsi kohdataan aina yksilöllisesti, mutta hän on myös yksi ryhmän jäsenistä. Päivähoitossa opetellaan huomioimaan muita ryhmän jäseniä sekä harjoitellaan omien tunteiden säätelyä. Näiden taitojen oppimisen pohjaa luodaan vuorovaikutuksessa omien vanhempien, sekä myöhemmin muiden

aikuisten parissa. Lapsi oppii sisäistämään ryhmän toimintatavat selkeään struktuuriin sekä useiden toistojen kautta. On tärkeää, että aikuiset näyttävät esimerkkiä ja antavat tukensa lapselle. (Mikkola & Nivalainen 2009, 19.)

Lapsi aistii herkästi hänen ympärillään olevaa tunnekieltä. Lapsen ja aikuisen välinen vuorovaikutus herättää aina tunteita, jotka lapsi kokee voimakkaasti. On tärkeää, että lapsi kokee olevansa hyväksytty ja erityinen. Päivähoidon alkaessa on hyvä, että lapsi voi ensin turvautua vain yhteen aikuiseen, joka tukee hänen perusturvallisuuttaan. Selviytyäkseen hoitopäivästä lapsi tarvitsee paljon aikuisen tukea. Tämä on erityisen tärkeää silloin, jos lapsi on vielä hyvin pieni. (Mikkola & Nivalainen 2009, 20-21.)

Päivähoidon alkaessa lapsi voi kokea eroahdistusta, joka on usein merkinä hyvästä suhteesta omaan vanhempaansa. Lasta autetaan pitämään vanhemmat mielessä myös hoidon aikana, joka tukee lapsen kiintymyssuhdetta. Lasta voi helpottaa esimerkiksi kuva omasta vanhemmasta, jota voi katsoa, kun ikävä on läsnä. Päivähoitossa kasvattajien tärkeä tehtävä on opettaa lasta näyttämään ja nimeämään tunteita, joita lapsi päivän aikana kokee. (Polamo 2009, 30.)

Lapsen on helpompi kohdata uusi yhteisönsä silloin, kun vanhempi on muutoksessa mukana. Jos vanhemmalla on mahdollisuus olla läsnä hoidon aloituksessa päivähoitossa, on lapsen helpompi kohdata uusi ympäristö. Lapsi voi turvallisesti tutustua uuteen yhteisöönsä, kun tietää vanhemman olevan tarvittaessa tukena. (Polamo 2009, 30-31.)

3.3 Pedagogisuus varhaiskasvatuksessa

Kasvatus, opetus ja hoito muodostavat varhaiskasvatuksen pedagogisen kokonaisuuden. Se on kokonaisvaltaista, ja se toteutuu toiminnan sekä vuorovaikutustilanteiden aikana. Sen tavoitteena on edistää oppimista, hyvinvointia ja laaja-alaista osaamista. Lapsiryhmän toiminnan suunnittelun lähtökohtia ovat paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat sekä

lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat. Niissä otetaan huomioon paikalliset ja yksilölliset ominaispiirteet, toimintamuodot ja henkilöstörakenne. Tarkoituksena on, että jokaisen lapsen oppiminen voi edetä mielekkäänä jatkumona. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 37-37.)

Piironen-Malmi ja Strömberg (2008, 30) jakavat lapsen ympäristön varhaiskasvatuksessa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen ympäristöön. Fyysisen ympäristön lapsi näkee omasta perspektiivistään, ja ympäristön muokkaaminen ja suunnittelu lapsen mukaiseksi onkin tärkeää. Ympäristön merkitys korostuu sitä enemmän, mitä pienempi lapsi on kyseessä. Vuorovaikutus lasten ja varhaiskasvattajien sekä varhaiskasvattajien keskinäiset suhteet muodostavat sosiaalisen ympäristön. Lapsesta välittäminen ja tarpeisiin vastaaminen on suotuisan kehityksen lähtökohtana. Edelleen Piironen-Malmi ja Strömberg (2008, 31) viittaavat tutkimuksiin, joiden mukaan lasten uteliaisuus ja kiinnostus toisia lapsia kohtaan on voimakkainta alle kolmevuotiaina. Psyykkisessä ympäristössä voidaan erottaa psyykinen sekä fyysinen turvallisuus. Lapsien perustarpeet ja niistä huolehtiminen ovat fyysistä turvallisuutta, ja päivittäin toistuvat rutiinit tuovat psyykkistä turvallisuutta.

Pedagoginen dokumentointi on varhaiskasvatuksen keskeinen työmenetelmä. Siihen kuuluu suunnittelu, toteuttaminen, arviointi sekä kehittäminen. Sen avulla lapsilla ja huoltajilla on myös mahdollisuus osallistua. Pedagoginen dokumentointi lisää ymmärrystä toiminnasta havaintojen avulla. Se antaa monipuolista tietoa lapsesta sekä lapsiryhmän toiminnasta. Siinä tulevat esille lapsen saavuttamat tiedot, taidot sekä tarpeet, ja ne toimivat toiminnan suunnittelun perustana. Dokumentoinnin avulla henkilöstö oppii tuntemaan lapsen yksilöllisesti, ymmärtämään lapsiryhmän välisiä suhteita sekä vuorovaikutuksen kokonaisvaltaista luonnetta. Sen tarkoituksena on toiminnan lapsilähtöisyys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 37.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikka on tavoitteellista toimintaa, joka pyrkii lisäämään hyvinvointia ja oppimisen iloa sekä vahvistamaan lapsen toimintakykyä niin itsenäiseen kuin ryhmässä toimimista ajatellen. Lapselle ominaiset tavat toimia ovat leikkiminen, ilmaisu, liikkuminen sekä tutkiminen, jotka ovat varhaiskasvatuksen pedagogiikan perusta. Leikillä on suuri merkitys lapselle, aikuisen rooli on olla tukemassa ja ohjaamassa sitä tarvittaessa. Lapsille on mahdollistettava hyvät edellytykset omaehtoiselle leikille. Leikin pedagogiikkaa toteutettaessa on havainnoinnilla suuri merkitys. Kasvattaja tarkastelee leikin osia kokonaisuutena, suunnittelua, toimintaa sekä sen sujuvuutta. (Jokinen 2012, 10-11.)

3.4 Lapsen vierellä vuorohoidossa

Vuorohoito pitää sisällään lasten hoidon iltaisin, öisin ja viikonloppuisin. Hoitoa on mahdollista saada ympärivuorokautisesti. Yleisimmin vuoropäivähoitoa järjestetään päiväkodeissa, mutta sitä tarjotaan myös perhepäivähoidon piirissä. Lapsen myönteinen kasvu ja kehitys tulee turvata myös vuorohoidossa. Epäsäännöllisyys tuo siihen omat haasteensa sekä lisävaatimukset henkilökunnalle. Lapsen tarpeet ja vanhemmuuden tukeminen ovat lähtökohtina työn ja perhe-elämän keskinäisessä suhteessa. (Hannuniemi 2011, 7, 10.)

Vuorohoidossa on tärkeä tukea lapsen ja huoltajan välistä kiintymyssuhdetta epäsäännöllisen hoidon aikana. Vuorohoidossa henkilöstön kasvatusvastuu lisääntyy ja yhteistyön merkitys korostuu. Vuorohoidossa on usein kiireistä ja yhtenäistä kokonaisuutta on haastavaa järjestää. Ryhmän sisällä on paljon vaihtuvuutta lapsien kesken ohjatun toiminnan aikana. Työntekijöiden tarkka suunnittelu ja raportointi ovat tärkeässä asemassa työn toimivuuden kannalta. (Hannuniemi 2011, 11.)

Aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus korostuu vuorohoidossa. Lapsien hoitoajat sijoittuvat ilta- ja yöaikaan, jolloin ikävä vanhempia kohtaan korostuu ja välittävän aikuisen merkitys lisääntyy. Myös lasten keskinäiset

vuorovaikutussuhteet näyttäytyvät eri tavalla vuorohoidossa. Hoitoaikojen säännöllisyyden puuttuessa eivät ystävyyssuhteet voi kehittyä samalla tavalla kuin säännöllisessä päivään painottuvassa hoidossa. Kaverit vaihtuvat usein ja joskus näkemiseen voi tulla monen päivän taukoja. Lapsiryhmän ja päiväkodin henkilöstön vaihtuvuus voi aiheuttaa lapsessa turvattomuuden tunnetta. (Hannuniemi 2011, 12.)

Kunta on velvollinen järjestämään vuorohoitoa niille lapsille, joilla on siihen tarve. Päivähoitopaikan on tuettava lapsen kasvua ja kehitystä sellaisena vuorokauden aikana, jolloin sitä tarvitaan. Vuorohoidon edellytyksenä on, että kumpikaan huoltajista ei ole kotona. Jos lapsen huoltajat eivät asu samassa taloudessa, katsotaan tilannetta molempien huoltajien kannalta. Lapsen etu on kuitenkin lähtökohtana aina, kun mietitään hoitopaikan järjestämistä. (Heinonen, H., Iivonen, Korhonen., Lahtinen, Muuronen, Semi & Siimes 2016, 48-49.)

4 LAPSI JA LAPSEN TOIMINTA

4.1 Lapsen kokonaisvaltainen kehitys

Jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy yksilöllisesti ja omassa tahdissa. Lasten kanssa työskentelevien on tunnettava lasten kehitysvaiheet, näin voidaan seurata kehitystä ja olla selvillä jos tuen tarvetta ilmenee. Tukitoimet määritellään lapsille tarpeen mukaan. (Koivunen & Lehtinen 2016, 127.)

Lapsen kehitys on kokonaisvaltaista. Kehitykseen sisältyvät fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen osa-alue. Kaikki osa-alueet vaikuttavat toisiinsa. (Koivunen & Lehtinen 2016, 141.)

Lapsen kehityksen arvioinnissa on päivähoidolla iso painoarvo. Lapsen kehitysvaiheet ovat aina yksilöllisiä, mutta ne etenevät kaikilla lapsilla samassa järjestyksessä. Päivähoitossa noussut huoli kehitykseen liittyvästä asiasta on otettava puheeksi lapsen huoltajien kanssa.

Havainnoinnin tueksi voidaan konsultoida toimintaterapeuttia, psykologia, sosiaalityöntekijää, puheterapeuttia sekä muita ammattilaisia, jos huoltajat ovat siihen suostuvaisia. Jos huoltajat eivät anna lupaa konsultointiin, on konsultointi tehtävä niin, ettei lapsi ole tunnistettavissa. (Koivunen 2009, 98-99.) Koivula ja Laakso (2017, 108) tuovat esille puuttumisen tärkeyden sillä tutkimusten mukaan ongelmilla on taipumus lisääntyä ja muodostua lapsen kehityksen riskitekijöiksi myöhemmin.

Lapsen kehonkuvaa ja motorisia taitoja tuetaan ja mahdollistetaan liikkumista monipuolisin menetelmin. Fyysinen kehitys on pohja kaikelle kehitykselle, joten se on tärkeä kasvun vaihe. Jokaisella on syntyessään fysiologispohjainen temperamentti, josta johtuu hänen tapansa toimia. Lapsen kasvun myötä kehittyvät hänen karkea- sekä hienomotoriikkansa, jotka osaltaan vastaavat toimintakyvystä sekä itsesäätelyn taidoista. (Hujala & Turja 2016, 167.)

Kehon hallinta ja liikkeet, kuten hyppiminen, juokseminen sekä erilaiset vartalon asennot, jossa isot lihasryhmät työskentelevät, ovat karkeamotoriikkaa. Hienomotoriikka kehittyy vasta karkeamotoriikan

jälkeen, joka pitää sisällään sorminäppäryyttä ja tarkkuutta vaativia liikkeitä. Lapsen motorinen kehitys on jatkumo, jossa kokoajan tapahtuu muutosta. Esikouluikään saakka lapsen liikkumisen taidot kehittyvät ja muuttuvat. (Koivunen & Lehtinen. 2016, 159.)

Motoriset taidot ovat välttämättömiä, jotta voi suoriutua arjesta itsenäisesti elämässä. Näiden perustaitojen kehittymisen edellytyksenä on, että lapsen liikkumisen monipuolisuutta mahdollistetaan, lapsen fyysinen kehitys on siinä vaiheessa, että hermostollinen kehitys sekä havainnointikyky ovat jo hyvällä kehitysasteella. Tarkkuutta vaativat toiminnot, joita hienomotoriikka käsittää, edellyttävät karkeamotoriikan hallintaa. Tällöin lapsi oppii suhteuttamaan voimankäytön tarpeellisuuden mukaan, esimerkiksi piirtäessä. (Hujala & Turja, 139.)

Lapsen emotionaalinen kehitys etenee omalla tahdillaan, kuten muutkin kehityksen osa-alueet. Koivula ja Laakso (2017, 116) toteavat kyvyn tuntea tunteita olevan synnynnäistä. Lapsen tunne-elämä ja empatiakyky kehittyy kuitenkin muiden ihmisten vuorovaikutuksen seurauksena. Jokainen kokee tunteet omanlaisena ja ne näkyvät kaikissa eri tavoin. Lapsilla tunnetilat voivat tarttua myös muihin lapsiin. Lapsen empatiakyvyn kehitys alkaa varhaislapsuudessa, johon vaikuttavat positiiviset kokemukset läheisyydestä. (Koivunen & Lehtinen 2016, 143-144.) Empatian syntyminen pitää sisällään tunnepitoisia, kognitiivisia sekä sosiaalisia tekijöitä. Lapsen empaattisuus tarvitsee kehittyäkseen aikuisen roolimallia. (Koivunen & Lehtinen. 2016, 145; Koivula & Laakso 2017, 119.)

Kognitiiviset toiminnat pitävät sisällään oppimista, havaitsemista, tarkkaavaisuutta, muistia ja ajattelua. Kognitiivisten taitojen avulla lapsi jäsentää tietoa ympäristöstään ja vuorovaikutussuhteista. Oppiminen on kokonaisvaltaista, jota tapahtuu lapsen ollessa vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa. Lapsen oppimiseen vaikuttavat monet tekijät, kuten havaitseminen, tarkkaavaisuus, muisti, ajattelu, vireystila, aistitoiminnat sekä tiedonkäsittelytoimintojen suuntaaminen ja säätely. Lapsen

oppimiseen vaikuttavat myös hänen motivaationsa oppia. Pieni lapsi oppii hyvin mallintamisen kautta. Oppimiseen vaikuttaa lapsen ikä, oppimisen valmiudet ja herkkyysskaudet. Joskus lapsen oppimisen motivaatiota heikentää myös lapsesta riippumattomat tekijät, kuten vaikea perhetilanne ja siitä johtuva henkinen kuormitus sekä kasvattajan toiminta. (Koivunen & Lehtinen 2016, 147-148.)

Varhaisessa vaiheessa kehittyvät myös puhe, kieli ja kommunikointi. Pieni lapsi ilmaisee itseään elein, ilmein, äänтелеväällä sekä liikkein. Kielen kehittyminen on yhteydessä muuhun kognitiiviseen kehitykseen. Lapsen kielellistä kehitystä arvioitaessa tulisi tarkastella puheen tuottamista ja ymmärtämistä. (Koivunen & Lehtinen 2016, 153.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016, 30) korostetaan lapsen kielenkehityksen tukemista sekä kielen mallintamista. Päiväkodilla toimintaympäristönä on tunnustettu olevan positiivinen vaikutus lapsen kielen kehitykseen (Koivula & Laakso 2017, 122).

Lapsen sosiaalinen kehitys on liittymistä ryhmiin ja yhteisöihin. Iän karttuessa suhteissa tapahtuu muutoksia ja ne monimuotoistuvat samalla. Taipumus hakeutua muiden ihmisten seuraan on synnynnäistä. Valmiudet millä lapset ratkaisevat ristiriitoja ja saavuttavat myönteisiä tuloksia kanssakäymisessä toisten kanssa, sanotaan sosiaalisiksi valmiuksiksi. (Koivunen & Lehtinen 2016, 174.)

Kalland (2014) määrittelee ominaisuuksia vuorovaikutukselle, joissa sensitiivinen aikuinen ja lapsi kohtaavat. Tunnusmerkkejä ovat vuorovaikutus, jossa aikuinen ohjaa lapsen toimintaa jäsentämällä, rajaamalla ja auttamalla käsittelemään tunteita, emotionaalisen ja fyysisen tarpeiden tyydytys samanaikaisesti vuorovaikutuksessa. Sekä vuorovaikutus, jossa lapsen aloitteisiin vastataan, innostutaan uudesta ja lapselle annetaan haasteita, jotka tukevat lasta. (Koivunen & Lehtinen 2016, 174.)

Koivunen ja Lehtinen (2016, 175-176) määrittelevät sosiaalisuuden ja sosiaalisten taitojen eroja. Sosiaalisuudella tarkoitetaan halua olla toisten

ihmisten kanssa tekemisissä, kun taas sosiaaliset taidot ovat kyvykkyyttä olla toisten ihmisten kanssa tekemisissä ja ymmärtää ympäristöstä tulevia vihjeitä. Lasten taidot olla ryhmässä kehittyvät voimakkaasti kolmesta kuuteen ikävuosina. Sosiaaliset taidot ovat tärkeitä taitoja varhaiskasvatuksessa lasten opetellessa yhteisiä sääntöjä, jakamista, yhteistyötä tai toisen asemaan asettumista. (Koivunen & Lehtinen 2016, 175-176.)

4.2 Luottamus kiintymyssuhteen perustana

Sinkkosen ja Kallandin (2005, 18) mukaan Bowlbyn kiintymyssuhdeteoria selvittää syitä miksi ihmiset haluavat muodostaa vahvoja, valikoivia ja pysyviä suhteita toisiinsa sekä miksi ja miten tärkeiden ihmissuhteiden katkeaminen tai pelkästään uhka siitä aiheuttaa ahdistusta. Lapsi luo varhaisen kiintymyssuhteen häntä hoitavaan aikuiseen. Kolmen ensimmäisen vuoden aikana lapsen kehitys fyysisesti ja psyykkisesti on suurinta kuin koskaan sen jälkeen. Näinä vuosina rakentuvat lapsen minuus, ainukertaisuus sekä ajatus siitä miten ihmiset toimivat keskenään. Lapset säätelevät vuorovaikutuksessa mielialojaan ja käytöstään. (Kanninen & Sigfrids 2012, 27).

Lapselle on merkityksellistä saada kiintyä häntä hoitavaan aikuiseen ja olla vuorovaikutuksessa tunnetasolla. Piironen-Malmi ja Strömberg (2008, 26) toteavatkin päivähoiton aloituksessa tärkeäksi lapsen ja varhaiskasvattajan välisen tunnesiteen ja luottamuksen. Tässä kehitysvaiheessa turvan tunne vahvistaa lapsen käsitystä itsestään ja lapsi oppii sen seurauksena säätelemään ja kontrolloimaan tunteitaan aikuisen avulla. Lapsi ei voi oppia näitä taitoja yksinään vaan se tapahtuu vuorovaikutuksessa. Sinkkonen ja Kalland (2005, 27) kuvaavat Bowlbyn nimittävän tätä sisäiseksi työmalliksi. Sosiaalisten taitojen ja kognitiivisen kehityksen pohja luodaan tässä vaiheessa. (Keltinkangas-Järvinen 2012, 16–25; Sajaniemi ym. 2015, 57 ja 82.)

Hoivaavan aikuisen ja lapsen välinen vuorovaikutus synnyttää heidän välilleen kiintymyssuhteen. Pienen lapsen kiintymyssuhde on valikoiva. Yleensä ensimmäinen hoitaja on äiti, johon lapsi kiintyy. Kiintymyksen kohde lapselle merkitsee turvaa sekä hyvää oloa ja lohdutusta, kun taas ero kiintymyksen kohteesta aiheuttaa ahdistusta. Vauva-aikaiset hoivakokemukset ohjaavat aivoja toimimaan tietynlaisella tavalla. Hyvät hoivakokemukset antavat lapselle positiivisen kokemuksen hänen arvokkuudesta ja luovat pohjaa hyvän itsetunnon kehitykselle. Puutteet varhaisissa hoivakokemuksissa heijastuvat kielteisinä käsityksinä itsestään ja pahimmillaan aiheuttavat häiriöitä lapsen elämässä. Lapsen kehitystä ei tue alati vaihtuvat hoitajat. (Keltinkangas-Järvinen 2012, 26–36.)

Kolmasosa lapsista on kiintynyt turvattomasti. Erilaiset kiintymyssuhdemallit kuvaavat lapsen tapaa reagoida vuorovaikutuksessa hoitajaansa. Hughesin (2011) mukaan jäsentynyt mutta epämääräinen tai välttelevä kiintymysmalli näkyy lapsen ylenpalttisena kykynä luottaa vain itseensä tai olla hyvin riippuvainen vanhemmistaan. Jäsentymättömässä kiintymyssuhteessa lapsi ei luota itseensä eikä vanhempia ja lapset reagoivat stressiin monin eri tavoin tunteiden vaihdellessa aggressiosta ahdistukseen ja masennukseen. (Hughes 2011, 21-22.)

Kiintymyssuhdehäiriöiset lapset ovat suuressa vaarassa syrjäytyä jo päiväkodissa. Kiintymyssuhdehäiriöiden tiedetään kulkevan sukupolvelta seuraavalle ja niitä pidetään melkoisen pysyvinä. Kuitenkin tiedetään myös että korjaavilla kokemuksilla voidaan saada eheyttäviä kokemuksia ja on mahdollista tukea selviytymistä ja ehkäistä syrjäytymistä. (Välivaara 2017.)

4.3 Vuorovaikutus- ja vertaissuhteet oppimisen tukena

Vertaissuhteet ovat kehitykseltään samantasoisten ja -ikäisten lasten keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Vertaissuhteiden tarpeet muuttuvat lapsuudessa ja kokemukset vuorovaikutuksesta sekä vertaissuhteista tulevat vaikuttamaan sopeutumisesta ryhmiin myös tulevana ikävuosina.

Varhaiskasvatuksen hoitoryhmissä lapsen sosiaalinen ja emotionaalinen kehitys rakentuu vertaisryhmissä. Lapsi peilaa omaa toimintaansa toisiin lapsiin sekä oppimisympäristöön. Tasavertaisissa ryhmissä lapset omaksuvat toisilta lapsilta kuuntelemisen taidon, toisen auttamisen taidon sekä toisen huomioimisen. Hyvässä ja tasavertaisessa ryhmässä lapset huomaat toistensa erilaisuudet ja samanlaisuudet, mutta ne eivät muodostu uhkaksi joka täytyisi poistaa. Päinvastoin erilaisuudesta tulee normi, joka kuuluu arkipäivään. (Sajaniemi ym. 2015, 143 ja 146-147.)

Vuorovaikutusta tapahtuu silloin, kun olemme jonkun toisen seurassa. Vuorovaikutuksen ei tarvitse olla pelkästään puhetta, vaan se tapahtuu jo ilmeiden ja eleiden kautta. Vertaisryhmässä toimiessaan lapsi jäsentää omaa käsitystään itsestään. Ryhmän hyväksyntä mahdollistaa aktiivisen osallistumisen vuorovaikutukseen. Vertaisryhmän parissa lapsi opettelee monia uusia taitoja, kuten toisen huomioimista, ristiriitojen ratkomista, yhdessä toimimista sekä jakamista. Lisäksi empatiakyky kehittyy ryhmässä toimittaessa. Onnistumisen kokemukset ryhmän sisällä vahvistaa lapsen omia vuorovaikutustaitojaan. Vertaisryhmässä koetut epäonnistumiset voivat johtaa ryhmästä ulos joutumiseen, jolloin vuorovaikutustaitojen harjoittelu on vaikeaa. (Koivunen & Lehtinen. 2016, 175-177.)

Lapsen kiinnostus ikätovereitaan kohtaan on läsnä jo pienestä pitäen. Aikuisen ohjausta tarvitaan paljon, kun lapsi opettelee olemaan vuorovaikutuksessa toisten lasten kanssa. Lapsen kasvaessa kavereiden merkitys korostuu. Kavereiden kanssa ryhmässä toimiminen antaa mahdollisuuden harjoitella sosiaalisia taitoja sekä ottamaan toiset huomioon. Kasvun myötä kehittyvät vuorovaikutustaidot mahdollistavat sen, että lapset voivat selvittää myös ristiriitatilanteita onnistuneesti keskenään. (Karling, Ojanen, Sivèn, Vihunen & Vilèn 2009, 167.)

Yhteisöllinen oppiminen rakentuu vertaissuhteiden avulla. Päivähoidossa on aikaa vapaaseen leikkiin, jolloin lapset voivat kehittää yhteisiä toimintamalleja sekä neuvotella toistensa kanssa leikin etenemisestä.

Tämä edistää sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä lisää ryhmän sisäistä hyvinvointia. Turvallisuuden tunteen kannalta on tärkeää, että aikuinen on läsnä, antaa tukea sekä ohjausta ryhmähengen ja yhteenkuuluvuuden tunteen luomisessa. Jokaisen lapsen tulisi saada kokemuksia positiivisista vertaissuhteista. (Järvelä 2016, 14-15.)

4.4 Lapsilähtöisyys osallisuuden mahdollistajana

Lapsilähtöisessä näkökulmassa lapsi on pääosassa. Lapsilähtöisyys on sallivaa ja lasta kannustetaan kohti itsenäistä toimijuutta. Kasvattaja ohjaa ja tukee lasta hoitopäivän aikana. Lapsilähtöisyyden on huomattu lisäävän oppimismotivaatiota. Lapsi oppii tutkimalla ja kokeilemalla asioita itse. Oman oppimisen kannalta on tärkeää, että lapsella on aktiivinen rooli tiedonhankkijana. (Hiissa 2010, 6 ja 13.)

Varhaiskasvatuksen yhtenä lähtökohtana on lapsen perustarpeiden tunnistaminen. Lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi yksilöllisellä tasolla. Päivähoidossa tulee asettaa sääntöjä ja toimintatapoja lapsen edun mukaisesti. Strukturoitu päivä ja siihen sisältyvät rutiinit ovat lapsen käyttäytymisen tukena hoitopäivän aikana. (Kanninen & Sigfrids 2012, 20-22.)

Osallisuus näyttäytyy silloin, kun lapsi on aktiivinen ryhmän jäsen. Siihen kuuluu tunne omista vaikuttamismahdollisuuksista ryhmän toimintaan. Lapselle syntyy kokemus siitä, että hän on merkityksellinen ryhmän jäsen ja hänen ajatuksensa ovat arvokkaita. Lapsen osallisuuden tunnetta tukee halu olla aktiivinen ryhmän jäsen. Osallisuus antaa lapselle mahdollisuuden vaikuttaa toiminnan sisältöön. Osallisuutta tukevat tasavertaiset vuorovaikutussuhteet. (Korppi & Latvala 2010, 10 ja 12.)

Yhtenä varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen osallisuutta ja kannustaa lasta oma-aloitteisuuteen. Lapsella on oikeus tulla kuulluksi päivähoiton aikana, se lisää lapsen taitoa osallistua ja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden avulla kehittyvät myös lapsen tietoisuus vastuusta ja omien valintojensa seurauksista. Lapsi oppii ymmärtämään

yhteisössä toimisen tapoja sekä omat oikeutensa. Lapsien sekä heidän huoltajiensa tulee saada osallistua varhaiskasvatuksessa tapahtuvan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Osallistumisen avulla lapsen itsetunto ja vuorovaikutustaidot kehittyvät.

(Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 24, 30.)

Varhaiskasvatuksen toiminnan suunnitteluprosessiin kuuluu suunnittelua, toimintaa ja arviointia. Lasten tulisi saada olla mukana jokaisessa osaluueessa sekä saada kertoa omista ideoistaan toimintaa ajatellen. Osallisuuden toteutuminen vaatii luottamuksellisen suhteen lasten ja hoitohenkilökunnan välille. Lapsia tulee rohkaista itsensä ilmaisemiseen ja aktiiviseen toimimiseen. Aikuisilta vaaditaan luottamusta lasten kykyyn vaikuttaa asioihin. Onnistumiset ja osallisuuden kokemukset edistävät yhteenkuuluvuuden ja voimaantumisen tunnetta ja sitä kautta lapsi voi tuntea olonsa hyväksytyksi. (Hujala & Turja 2016, 50-51.)

Huoltajat voivat olla osallisina lapsensa varhaiskasvatukseen kasvatuskeskustelujen lisäksi vanhempainiltojen kautta. Päivittäin huoltaja on osallisena tuodessaan sekä hakiessaan lasta päiväkodista, silloin on hyvä mahdollisuus keskustella lapsen päivästä hoitohenkilökunnan kanssa. Näillä keinoin huoltajalla on mahdollisuus olla osa varhaiskasvatusta. Osallisuus syntyy merkityksellisistä kohtaamisista, tiedonvaihdosta sekä yhteisestä sitoutumisesta. (Alatalo 2015, 7.)

5 AIKUINEN LASTEN TUKENA VARHAISKASVATUKSESSA

5.1 Varhaiskasvattajan eettisyys

Kun päivähoitossa on hyvä ja turvallinen olla, on lapsella mahdollisuus kasvaa eettisyyteen ja moraaliseen ajatteluun. Hoidossa hyväksytään lasten erilaiset temperamentti- ja persoonallisuuspiirteet sekä ohjataan lasta positiiviseen itseilmaisuun. Lapsen mielipiteitä kuunnellaan ja annetaan tunteille tilaa. Päivähoitossa kannustetaan lapsia toimimaan vuorovaikutuksessa toistensa kanssa niin, että se on eettisesti ja moraalisesti hyväksyttävää. Lapsi tarvitsee kasvattajilta tietoa ja ohjausta ympäristöstään, luonnosta ja koko yhteiskunnasta. Tietojensa pohjalta hän voi arvioida myös omaa toimintaansa eettisyyden ja moraalisen näkökulmasta. Näiden kautta lapsesta kasvaa toiset ihmiset huomioonottava, vastuullinen, oikeudenmukainen sekä omat velvollisuutensa tunteva yhteiskunnan jäsen. (Hujala & Turja 2016, 167, 179-180.)

Varhaiskasvatuksessa toimivaa sosionomia sitovat ammattieettiset periaatteet. Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä 4 § määrittää varhaiskasvatuksessakin tehtävän työn perustaksi perus- ja ihmisoikeudet sekä toimimisen lain mukaan. Vaatimus eettisestä velvollisuudesta korostuu, koska ammattiasema mahdollistaa vallan käytön ja puuttumisen ihmisten elämään. Varhaiskasvatuksessa tehtävä työ tapahtuu vuorovaikutuksena lasten, vanhempien ja työntekijöiden välisissä kohtaamisissa. Tätä kutsutaan suhdeperustaiseksi työksi ja sen onnistumisen takaa luottamuksen rakentuminen eri osapuolten välillä. Varhaiskasvattaja joutuu käyttämään eettistä harkintaa ristiriitaisissa tilanteissa mitä tulee päivittäin esiin. Eettinen vastuu korostuu puolestaan varhaiskasvattajan tekemissä päätöksissä, niissä asioissa joihin hänellä on valta. (Talentia 2017, 27-28, 31.)

Eettinen osaaminen vaatii kasvattajalta kykyä ottaa vastuuta, omaksua työssään reflektiivistä arviointia ja ajattelua. Reflektiivisyys on omien tunteiden tarkastelua ja kyseenalaistamista sekä kykyä pohtia eri

vaihtoehtoja ristiriitatilanteissa. Kasvatus ja ohjaus päiväkodissa ei ole vain yksittäisten taitojen ja opetustavan toteuttamista lapsille vaan ne tulee sisällyttää vuorovaikutustilanteisiin, joista syntyy tunnekokemuksia. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 9.)

5.2 Vuorovaikutuksellinen yhteistyö ja osallisuus

Yhteistyö huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa on tärkeää. Se edistää lapsen tervettä ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. Yhteistyön tulee perustua tasa-arvoiseen vuorovaikutukseen sekä kunnioittavaan kasvuyhteistyöhön. Tavoitteet laaditaan yhdessä ja siinä huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet. Henkilökunnan tehtävänä on osoittaa aktiivisuutta kohdatessaan huoltajat, kertoa päivän kulusta sekä lapsesta tekemänsä havainnot. Vuorovaikutuksellinen yhteistyö luo turvaa lapsen kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Yhteistyön merkitys korostuu lapsen aloittaessa päivähoiton. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 32-33.)

Yhteistyön tavoitteena on saavuttaa luottamuksellinen suhde päivähoiton henkilökunnan ja huoltajien välillä. Avoin vuorovaikutus, keskinäinen kunnioitus sekä arvostaminen ovat hyvä pohja yhteistyösuhteen kehittymiselle. Hyvässä yhteistyössä kasvattajien sekä huoltajien välinen suhde perustuu tasavertaisuuteen. Huoltajien näkemyksiä on kunnioitettava sekä heidät tulee nähdä lapsen ensisijaisena kasvattajana. Kasvattajien on tärkeä hyväksyä erilaisuutta ja erilaisia toimintatapoja. Sitä kautta kasvattaja oppii kehittämään työskentelymenetelmiä perheiden tarpeiden mukaan. (Alanen 2016, 29.)

Päivähoitohenkilökunnan ja huoltajien välinen yhteistyö kannattaa aloittaa keskustelulla jo ennen kuin lapsi on aloittanut päivähoitossa. Huoltajat saavat tärkeää tietoa päivähoitopaikasta ja sen tavoista. Tällä tavoin hoidon aloitukseen voidaan varautua paremmin. Vastavuoroisesti huoltajat voivat kertoa omia näkemyksiään perheen tilanteesta sekä lapsesta ja

hänen luonteestaan. Hoitosuhde on hyvä aloittaa pehmeästi totutteleamalla päivähoitopaikkaan yhdessä huoltajan kanssa. (Karling ym. 2009, 297.)

Vanhemman ja päivähoitohenkilökunnan onnistuneeseen yhteistyöhön tarvitaan kunnioitusta sekä kuulluksi tulemistä. Lisäksi varhaiskasvattajan tulee olla kiinnostunut lapsesta kokonaisvaltaisesti ja käydä avointa keskustelua huoltajan kanssa, huomioiden hänen näkemyksensä. Huoltajien kanssa sovitaan yhteiset tavoitteet sekä toiminnassa käytettävät menetelmät. Tällä tavalla vanhempi saa tärkeää tietoa päiväkodin toimintamenetelmistä ja tavoista harjoittaa samoja asioita myös kotona. Hyvä yhteistyö pitää sisällään vastavuoroista vuorovaikutusta huoltajien ja henkilökunnan välillä päivittäin. Päivähoito tukee huoltajaa, tavoitteena luoda yhteistyösuhde, jossa kasvatustavoitteet jaetaan yhteisesti. (Kanninen ym. 2012, 133 ja 135.)

Huoltajien ja päivähoiton henkilökunnan välistä yhteistyötä mahdollistetaan järjestämällä aikaa keskustelulle. Vanhemmille tulee antaa aikaa keskustella lapsensa varhaiskasvatuksesta ja päiväkodin kasvatustoiminnasta. Vanhemmille annetaan mahdollisuus vaikuttaa toiminnan sisältöön sekä sen arviointiin. Yhteistyö lähtee aina lapsen tarpeista ja siinä tulee huomioida lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen. Lapsen hyvinvointi päivähoidossa turvataan parhaiten yhdistämällä huoltajien ja henkilöstön tiedot ja kokemukset lapsesta. Ammattilaisen tehtävä on asettua vanhemman rinnalle ja luoda tasavertainen yhteistyösuhde. (Alatalo 2015, 6-8.)

Yhteistyön sujumiseen liittyy olennaisena se, että vanhemman näkemykset omasta lapsestaan kuullaan. He ovat oman lapsensa asiantuntijoita. Lisäksi heille tulee antaa mahdollisuus kertoa toiveistaan, tunteistaan, huolistaan ja odotuksistaan. Vanhemman näkemykset sisällytetään lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Huoltajien ja päivähoitohenkilöstön luottamuksellinen ja avoin yhteistyösuhde luo turvallisen ilmapiirin myös vaikeampien asioiden puheeksi ottamiseen. (Alatalo 2015, 9 ja 12.)

Varhaiskasvattajilla on vastuu yhteistyösuhteen aloittamisesta ja toteutumisesta. Varhaiskasvattajien ja huoltajien väliseen vuorovaikutussuhteeseen voi tuoda haastavuutta erilainen näkemys siitä, mikä on lapselle parasta. Monenlaiset tunteet voivat nousta pintaan, kun käsitellään oman lapsen liittyä asioita. Varhaiskasvattajan kyky empaattiseen kohtaamiseen asiakkaan kanssa on ensiarvoisen tärkeää. (Antila 2015, 15.) Koivusen (2009) mukaan varhaiskasvattajien ja huoltajien tulee käydä avointa keskustelua kasvatuksellisista näkemyksistään ja arvoistaan, jotka ovat lapsen edun mukaisia. Varhaiskasvattajan on osattava olla hienotunteinen ja ymmärtäväinen erilaisissa elämäntilanteissa olevia perheitä kohtaan. (Koivunen 2009, 151-152.)

Varhais- ja kotikasvatuksessa on siirrytty tottelemisesta ja käskemisestä neuvottelu- ja keskustelemiskäytäntöihin. Tutkimusten ja tiedon lisääntyminen kehityspsykologiasta ja kasvatuksesta on lisännyt aikuisten kiinnostusta lapsen tarpeille. Varhaiskasvattajien ja vanhempien on tärkeää keskustella erilaisista kasvatuskäytännöistä, koska niin vanhemmat kuin varhaiskasvattajatkin tuovat oman kokemuksensa yhteiseen tarkasteluun omasta kasvatuksesta tai miten vanhemmat ja varhaiskasvattajat ovat itse tulleet kasvatetuksi. (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 61-62.)

5.3 Lapsen tukena tunnesäätelyn kehittämisessä

Aikuisen tulee virittäytyä lapsen tunteisiin ja kokemuksiin voidakseen kuulla häntä aidosti ja läsnä olevasti. Hoitajan tulee osata aistia, nähdä ja säädellä lapsen tunnetiloja. Sen avulla lapsen perusturvallisuuden tunne kasvaa. Päivähoidossa ymmärretään, että jokainen lapsi tuntee ja kokee asiat yksilöllisesti. Tuttu hoitaja osaa arvioida lapsen käytöksen avulla hänen sen hetkiset ydintunteensa. Hän osaa havainnoida niitä niin lapsen kasvun ja kehityksen kuin myös yhden hoitopäivän aikana. Aikuisen tehtävä on auttaa lasta ymmärtämään tunteitaan ja sitä kautta opettaa käsittelemään niitä. (Kanninen ym. 2012, 80.)

Lapsen herkkyykskaudet itsesäätelyn osalta sijoittuvat kahden ja seitsemän ikävuoden väliin. Kasvatuksen tarkoitus on opettaa lasta hallitsemaan tunteensa. Varhain alkava itsesäätelytaitojen harjoittelu on perusta myöhempien vuosien opiskelu- ja työskentelytaidoille.

Vuorovaikutussuhteet lasten ja aikuisten kesken vaikuttavat itsesäätelyn kehittymiseen. Toiminnanohjauksella mahdollistetaan suunnittelu, kognitiivinen joustavuus, itsesäätely sekä toiminnan toteutus. Sosiaalisten taitojen sekä oppimisen pohja luodaan varhaisessa vaiheessa, kun opitaan valitsemaan tarkoituksenmukaiset toimintamallit sekä välttämään epäolennaisia malleja. (Koivunen & Lehtinen 2015, 171-173.)

Lapsen kyky säädellä itsenäisesti stressiä edellyttää tietynlaista neurobiologista kypsyyttä aivoilta. Näillä alueilla aivoissa kehitys on hidasta, jolloin se pienellä lapsella on häiriöherkkä kehittyvissä olevissa osissa. Lapseen kohdistuvat suuret vaatimukset ja tuen puute ylikuormittavat aivoja, tällöin prosessi häiriintyy eikä tavanomaista toimintaa stressin säätelyssä tapahdu. Tähän lapsi tarvitsee aikuisen ymmärrystä oppiakseen säätelytaitoja. Lapsen mieli on jatkuvassa liikkeessä. Se valpastuu ja tasaantuu eri syklein ja näin eri aistien kautta tuleva tieto koostuu yhdeksi aivoissa olevan hippokampuksen avulla kokonaisvaltaisesti ja jäsenytyneeksi. Pienellä lapsella nämä vaihtelut aiheuttavat usein säätelykyvyn vaikeuksia, jos aikuinen ei ole kanssasäätelössä lapsen tunteita. (Sajaniemi ym. 2015, 36-39.)

6 OPINNÄYTETYÖN TUOTOS: OPAS

6.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Ammattikorkeakoulussa voi tehdä toiminnallisen opinnäytetyön tutkimuksellisen opinnäytetyön sijaan. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi perehdyttämisoras, ohjeistus, tapahtuman toteuttaminen tai näyttely. Riippuen kohderyhmästä toteutustapana voi olla kansio, vihko, kotisivut tai opas. Edelleen toteutustavalla tarkoitetaan niitä keinoja, joilla materiaali kerätään. Toiminnallisissa opinnäytetyöissä ammattikorkeakouluissa on tärkeää käytännön toteutus ja siitä tehtävä raportti tutkimusviestinnän keinoin. Toiminnallisesta opinnäytetyöstä tehtävä raportti on tutkimusviestintää. Raportin tulee sisältää argumentointia, käsitteiden määrittelyä, lähteiden ja lähdeviitteiden asianmukaisia merkintöjä, tarkoituksenmukaiset persoona- ja aikamuodot, tiedon oikeellisuuden ilmaisu sekä metatekstiä. (Vilka & Airaksinen 2003, 56, 101.)

Raporttiin oppaan kuvausta tulee miettiä tarkasti ulkoasun, luettavuuden ja konkreettisuuden näkökulmasta. Kehittämishanketta (opas) voidaan esitellä raportissa kuvin, videoklipein tai kuvioin. (Salonen 2013, 27-28). Edelleen Salonen tuo esille raportin ja tuotoksen kokonaisuuden ymmärtämisen kehittämistoiminnan, alakohtaisen ammatillisuuden, ammattikorkeakoulun innovatiivisuuden sekä tekijöiden omasta oppineisuudesta. Vilkan ja Airaksisen (2003, 58) mukaan haastattelu ja konsultointiaineistoja voidaan käyttää samoin kuin muitakin lähdeaineistoja opinnäytetyön lähteenä.

Kohderyhmä tulee ottaa huomioon, kun mietitään oppaan sisältöä. Lisäksi toteutuksessa tulee huomioida oppaan ulkoasu, koko, kirjaintyyppi, asettelu, käytettävyys sekä houkuttelevuus. Opinnäytetyön toiminnallisen osuuden sisältäessä tekstejä, tulee ne soveltaa kohderyhmää palvelevaksi, lisäksi teksti tulee sopeuttaa huomioiden tavoite, vastaanottaja, viestintätilanne ja tekstilaji. Painotuotteessa tulee miettiä,

minkälaisia mielikuvia halutaan tuotteella viestittää valitulle kohderyhmälle. Tulee miettiä tuotteen kokoa, luettavuutta, samoin sitä minkälaiselle paperille tuote halutaan tulostaa, onko se mustavalkoinen vai värikäs. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51-52.)

Laadullisen eli kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on auttaa ymmärtämään tutkimuskohdetta. Laadullinen tutkimus sopii toiminnan kehittämiseen sekä sosiaalisten ongelmien tutkimiseen. Tärkeitä kysymyksiä laadullisessa tutkimuksessa ovat miksi tehdään, miten tehdään ja millainen on lopputulos. Tavallisimmat laadullisen aineiston tiedon keruumenetelmät ovat lomakekyselyt, henkilökohtaiset haastattelut, puhelinhaastattelut ja internet-kyselyt. (Heikkilä 2014.) Hirsijärvi (2009, 164) toteaaakin tyypilliseksi piirteeksi kvalitatiivisessa tutkimuksessa ihmisten käyttämistä tiedonkeruun lähteenä. Edelleen Hirsijärvi tuo esille tutkittavien omien näkökulmien tärkeyden. Hän painottaa myös heidän oman äänen kuuluvuuden perään.

6.2 Oppaan lähtökohdat

Opinnäytetyömme sai alkunsa toimeksiantajan tarpeesta saada työvälineitä perheiden sekä varhaiskasvattajien tueksi lapsen aloittaessa päivähoidossa. Päivähoitoon siirtyminen on perheelle ja lapselle suuri elämänmuutos. Opinnäytetyöntekijöinä tartuimme tähän aiheeseen ja aloimme kartoittaa varhaiskasvattajien näkemyksiä konkreettisesta tuotoksesta, jolla voidaan helpottaa heidän työtään.

Oppaan sisältö perustuu ja rajautuu teorialtaan toimeksiantajamme, Kärkölän varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa käytyihin keskusteluihin ja heidän tarpeisiin oppaan sisällöstä. Pyysimme toimeksiantajalta palautetta oppaasta prosessin aikana, jotta pystyisimme vastaamaan heidän toiveisiinsa. Vuokkoharjun päiväkodin lasten tekemiä piirustuksia hyödynsimme oppaan kuvittamisessa, jolloin se satoi oppaan juuri Kärkölän kunnan varhaiskasvatukseen.

6.3 Oppaan toteutus ja menetelmät

Aloitimme oppaan sisällön jäsentämisen toimeksiantajan toiveiden mukaisesti. Sisältö rakentui aiheiden merkittävyyden mukaan. Lisäksi pyrimme saamaan tuotoksesta tiiviin ja helppolukuisen. Yhden ryhmämme jäsenen serkku oli lupautunut auttamaan meitä oppaan visuaalisessa toteutuksessa. Esitimme alustavan luonnoksen toimeksiantajalle ja yhdessä keskustellen teimme siihen tarvittavat muutokset. Sisällön jäsennyttä aloimme työstämään konkreettista opasta.

Kävimme Kärkölässä 14.4.2018 esittelemässä toimeksiantajalle oppaan suunnitelman sisällöstä sekä ulkoasusta. Toimeksiantajalle oli tärkeää, että oppaassa näkyy vahvasti Kärkölän varhaiskasvatuksen arvoperusta. Näkemyksemme olivat yhdenmukaiset, joten oppaan sisältö ei muuttunut tapaamisen pohjalta. Saimme mukaamme oppaaseen tarkoitetut lasten tekemät piirustukset.

Seuraavaksi teimme oppaasta luonnoksen, joka vastasi sisällöltään ja ulkoasultaan tulevaa tuotosta. Sivujen kooksi valikoitui arkkikoko A5, jonka katsoimme olevan sopiva koko oppaalle. Tämän jälkeen skannasimme luonnoksen visuaalisen ilmeen toteuttajalle. 24.4.2018 menimme Jämsään tekemään oppaan valmiiksi. Aluksi jäsensimme oppaan sisältöä.

Muokkasimme lauserakenteita sopivimmiksi sekä valitsimme kuville oikeat paikat. Oppaan pohjaväri muotoutui muutamaa eri sävyä kokeillen. Halusimme saada oppaalle selkeän ja helposti luettavissa olevan fontin, joka on sivun kokoon nähden sopiva.

Opasta tehdessä eteen tuli myös jotain haasteita. Haasteena oli taitella sivut niin, että jokainen oppaan osa-alue saatiin varmasti oikealle sivulle. Myös sivunumeroinnin kanssa piti olla tarkkana. Tulostimme yhden oppaan malliksi. Tarkasteltuamme opasta, päätimme vielä lisätä muutaman tärkeän kohdan oppaaseen. Opas valmistui suunnitellun aikataulun mukaisesti.

6.4 Oppaan sisältö

Oppaan sisällön rakentumisen tukena käytimme ajankohtaista kirjallisuutta, varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteita, Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelmaa sekä toimeksiantajan toiveita. Lempeästi päivähoitoon- oppaasta tuli 10-sivuinen tietopaketti vanhemmille. Kärkölen kunnan varhaiskasvatuksen päivähoiton aloittamiseen tarkoitettu opas kaipasi päivittämistä sekä tiivistämistä. Oppaan kannesta teimme selkeän ja miellyttävän, joka houkuttelee lukijaansa. Sisällysluettelosta teimme johdonmukaisen, joka selkeyttää oppaan sisältöä. Yhteystiedot laitoimme heti oppaan alkuun, koska ne ovat ensisijaisen tärkeitä vanhemmille.

Toimeksiantajan kanssa käydyissä keskusteluissa, nousi vahvasti esiin arvojen tärkeys. Tämä mahdollisti sen, että hyödynsimme Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelman arvoperusta osiota. Heille on tärkeää nähdä lapsessa hyvä. Myönteinen, lämminhenkinen sekä hyväksyvä suhtautuminen luo varhaiskasvatuksesta turvallisen paikan, jossa korostuu rajat ja rakkaus. Jokaisen lapsen mielipide on tärkeä ja ryhmien välinen yhteistyö on toimivaa. Lapsilla on mahdollisuus olla toiminnan suunnittelussa mukana. Päivähoitossa toimitaan pienryhmissä. Aikuisen aito läsnäolo sekä sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin on osa laadukkaan päivähoiton perustaa. Lapselle annetaan päivittäin mahdollisuus leikkiin ja yhdessä toimimiseen. (Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.)

Osallisuus valikoitui oppaaseemme sen tärkeyden ja ajankohtaisuuden vuoksi. Osallisuus on noussut merkittävään osaan uudessa varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Osallisuus tukee lapsen itsetuntoa ja vuorovaikutustaitoja. Lasta kuullaan toimintaa suunniteltaessa ja lasten ideat otetaan huomioon (Hujala & Turja 2016, 50.) Jokaista lasta rohkaistaan osallistumaan yhteiseen tekemiseen sekä ohjataan lasta oma-aloitteisuuteen. Oppaan tarkoituksena on tuoda vanhemmille näkyväksi, että lapsi tulee kuulluksi päiväkodissa ja hänen

ajatuksensa otetaan huomioon. Ne tukevat lapsen itsetunnon sekä vuorovaikutustaitojen kehittymistä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016.)

Neljäntenä osiona oppaasta löytyy päivähoiton aloittamiseen helpottavia asioita. Lempeän päivähoiton aloituksessa lapselle annetaan aikaa tutustumiseen sekä sopeutumiseen. Jokainen lapsi kohdataan aina yksilöllisesti. Lapselle tulee päivähoitosta uusi yhteisö, on tärkeää tukea häntä kaverisuhteiden luomisessa. (Mikkola & Nivalainen 2009, 19.) Yhteistyösuhteen rakentaminen aloitetaan heti lapsen tullessa päivähoitoon. Avoin vuorovaikutus ja luottamuksellisuus auttavat yhteistyösuhteen luomisessa. Varhaiskasvattajan tulee suunnitella hoitopäivän sisältö siten, että jokainen lapsi voi tuntea olonsa turvalliseksi. (Kanninen & Sigfrids 2012, 175.) Etenkin uuden hoitolapsen kohdalla on tiedostettava se, että lapsen tulee tietää, miten päivä etenee ja mitä seuraavaksi tapahtuu. Aikuisen on oltava lapsen saatavilla.

Päivähoiton aloittaminen on iso asia koko perheelle. Tämän vuoksi halusimme oppaaseen tietoa myös lapsen tukemisesta. Jokainen lapsi suhtautuu päivähoiton aloitukseen yksilöllisesti, on tärkeää antaa lapselle aikaa muutokseen. Perheille annetaan mahdollisuus tutustua yhdessä tulevaan hoitopaikkaan. Tutustuminen helpottaa lasta uuden yhteisön ja ympäristön kohtaamisessa. Lapsi saa tutustua turvallisesti, kun hän tietää vanhemman olevan tarvittaessa tukena. (Polamo 2009, 30-31.) Lasta ohjataan oppimaan ryhmän toimintatavat ja päiväjärjestys. Luodaan turvallinen ilmapiiri, jossa lapsi saa näyttää tunteensa ja puhua ajatuksistaan.

Kuudentena osiona laitoimme oppaaseen tietoa siitä, mistä lapsen hyvä päivä koostuu päivähoitossa. Lapsen hyvä päivä alkaa lämpimällä vastaanotolla. Lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi yksilöllisellä tasolla. Varhaiskasvatuksen yhtenä lähtökohtana on lapsen perustarpeiden tunnistaminen. Hyvin jäsenneily päivä ja rutiinit ovat lapsen käyttäytymisen tukena koko hoitopäivän ajan. (Kanninen & Sigfrids 2012,

20-22.) Hyvä ja selkeä päiväjärjestys luovat lapselle turvallisuuden tunnetta. Hyvään päivään kuuluu terveellinen ravinto, riittävä lepo, ulkoilu sekä liikkuminen. Jokaisen päivään mahtuu paljon mielekästä toimintaa, aikaa leikille sekä kaverisuhteille. Vanhemman kohtaaminen ja lapsen päivästä kertominen ovat hyvä päätös onnistuneelle päivälle. Lisäksi sivulta löytyy esimerkki aikataulu päivän toiminnasta. (Kärkölän kunnan pedanet 2018.)

Kärkölän varhaiskasvatuksessa on mahdollisuus myös vuorohoitoon, joten olemme tehneet siitä oman osion oppaaseen. Aikuisten ja lasten välinen vuorovaikutus korostuu vuorohoidossa. Lapset ovat hoidossa ilta- ja yöaikaan, jolloin ikävä vanhempia kohtaa korostuu ja lapsi kaippaa lähelleen välittävää aikuista. (Hannuniemi 2011, 12.) On tärkeää, että vanhemmat ovat tietoisia, että lapsen myönteinen kasvu ja kehitys turvataan koko hoitopäivän ajan ja se jatkuu vuorohoidossa. Vuorohoidon aikana lapsi saattaa ikävöidä vanhempansa herkemmin, varsinkin iltaisin. Aikuisen tulee olla vahvasti läsnä ja saatavilla. Lopuksi laitoimme oppaaseen listan muistettavista käytännön asioista päivähoiton aloittamisen tueksi. (Kärkölän varhaiskasvatuksen suunnitelma 2016.)

6.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tekemistä voi verrata ammattieettisesti kestävään sosiaalityöhön. Epäkohtia yritetään muuttaa, samoin kehittää käytäntöjä ja omia vaikuttamisen tapoja yhdessä asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa. (Talentia 2017, 51). Tärkeää on miettiä perusteluita valinnoista jotka liittyvät kohderyhmään, tietoperustaan sekä toimeksiantajan toiveisiin. (Vilkkä & Airaksinen 2003, 19-20, 22.) Salonen (2013, 25-26) toteaa myös dokumentoinnin sekä kaikkien hankkeessa olevien materiaalien ja aineistojen tärkeyden, vaikka joku materiaaleista olisikin tärkeämmässä asemassa lopullista raporttia kirjoitettaessa. Erilaisia dokumentoinnin tapoja Salonen (2013, 27) luetteloit olevan kirjoittaminen, nauhoittaminen, tuotetun materiaalin säilyttäminen sekä kaikki ne materiaalit jotka liittyvät hankeajalle.

Hirsijärvi ym. (2013, 23) mukaan eettisesti hyvä tutkimus edellyttää tutkimuksen tekijältä tietoa hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämä tarkoittaa tutkimustyössä rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta. Edelleen tiedonhankinta tulee olla tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaista ja muiden tutkijoiden saavutuksia ja tuloksia tulee arvostaa ja antaa niille merkitys omassa työssä. Tutkimusten tulee olla suunniteltuja, toteutettuja ja raportoituja tarkasti ja tieteelliselle tiedolle asetettujen vaatimusten mukaisesti.

7 POHDINTA

7.1 Teoriapohjan valikoituminen

Varhaiskasvatuksen henkilöstö vastaa lapsen kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista hoitopäivän aikana. Lisäksi laadukas päivähoito tukee lapsen kasvua ja kehitystä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18). Päivähoidon aloitusta voidaan ajatella prosessina. Sille tulee antaa aikaa lapsen yksilöllisen tarpeen mukaan. Rauhallinen tutustuminen ja sopeutuminen tukee lapsen ryhmäytymistä sekä päiväkodin käytäntöjen omaksumista. (Karikoski & Tiilikka 2014, 47.) Opinnäytetyön tarkoituksena oli lisätä vanhempien tietoisuutta ja tehdä päivähoiton aloituksesta mahdollisimman sujuvaa. Teoriapohja valikoitui tukemaan perheitä uuden elämänvaiheen alkaessa. Lisäksi opinnäytetyö on tarkoitettu työvälineeksi varhaiskasvatuksen henkilöstölle luottamuksellisen ja avoimen vuorovaikutussuhteen luomisessa perheiden kanssa. Mielestämme valittu teoriapohja tukee varhaiskasvatushenkilöstön varmuutta työssään. Olemme myös kokeneet oman ammatillisen kasvun kehittyneen opinnäyteprosessin aikana.

Opinnäytetyön tavoite oli tehdä opas Kärkölän kunnan varhaiskasvattajien käyttöön. Kun perhe käy tutustumassa lapsensa uuteen hoitopaikkaan, heille annetaan opas kotiin vietäväksi. Oppaan sisältö on rakentunut toimeksiantajan toiveista sekä opinnäytetyön teoriapohjan tiedosta. Sujuvan luettavuuden vuoksi jäsensimme opinnäytetyön teoriapohjan kolmen pääotsakkeen alle. Koemme onnistuneemme pääotsakkeiden nimeämisessä sekä alaotsikointi etenee loogisesti ja jaottelu mielestämme on selkeä.

Varhaiskasvatuksen perusteet ohjaavat kasvattajia työssään. Lisäksi se auttaa varhaiskasvatuksen kokonaisuuden ymmärtämisessä Varhaiskasvatuksen pedagoginen kokonaisuus koostuu kasvatuksesta, opetuksesta sekä perushoidosta. Ne sisältyvät jokaiseen hoitopäivään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8 ja 37.) Ensimmäisenä

pääotsakkeena opinnäytetyössämme on varhaiskasvatus, koska toimeksianto liittyy vahvasti tähän ikäryhmään. Opinnäytetyömme perustuu varhaiskasvatuksen kokonaisuuteen sekä se pitää sisällään tietoa hyvän päivähoidon aloituksesta ja pedagogiikan merkityksestä. Toimeksiantajan toiveesta oppaaseen tulee tietoa vuorohoidosta ja sen mahdollisuudesta, jonka vuoksi se näkyy myös opinnäytetyömme teoriaosuudessa. Opinnäytetyön tekemisen kautta saimme arvokasta tietoa vuorohoidon hyvästä laadusta. Oivalsimme, että lapsen turvallinen ja tavoitteellinen hoito toteutuu myös vuorohoidossa.

Toisena pääotsakkeena työhömmä valikoitui lapsi ja lapsen toiminta. Siinä käsittelemme lapsen kehitystä kokonaisvaltaisesti sekä kiintymyssuhteen merkitystä. Lapsi oppii ikätovereiltaan sekä sosiaalisissa tilanteissa. Tämän vuoksi valitsimme työhömmä osion vuorovaikutus- ja vertaissuhteista. Uusimmassa varhaiskasvatussuunnitelmassa osallisuuden merkitys näkyy selkeästi ja varhaiskasvatus on edennyt koko ajan lapsilähtöisempään suuntaan. Halusimme myös näiden tärkeiden ja ajankohtaisten aiheiden näkyvän opinnäytetyössämme.

Varhaiskasvattajien tulee tietää lapsen kehitysvaiheet. Tällä tavoin lapsen tuen tarve voidaan havaita varhaisessa vaiheessa ja tarvittavat tukitoimet ottaa käyttöön. On muistettava, että jokaisen lapsen oppiminen ja kehitys tapahtuu yksilöllisesti omassa tahdissa. (Koivunen & Lehtinen 2016, 127.) Mielestämme lapsen kehitysvaiheiden tunteminen auttaa aikuista ymmärtämään lapsen käytöstä ja toimintatapoja sekä mahdollistaa varhaisen puuttumisen. Olemme seuranneet varhaiskasvatuksen tilannetta mediasta, liittyen muutoksiin, resurssipulaan sekä henkilökunnan vaihtuvuuteen. Olemme huolissamme, miten nämä asiat vaikuttavat lapsen varhaiseen tuen havaitsemiseen sekä tuen saamiseen.

Vapaan leikin mahdollisuus on merkittävä osa lapsen hoitopäivää. Se tukee lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä sekä ryhmässä toimimista. Aikuisen tuki ja ohjaus näissä tilanteissa on tärkeää. (Järvelä 2016, 14-15.) Olemme kaikki suorittaneet opintojen aikana yhden harjoittelun

päivähoidossa. Reflektoidessamme kokemuksiamme leikin voimasta, tulimme kaikki siihen tulokseen, että lapsen oikeus vapaaseen leikkiin vahvistaa hänen omaa toimijuutta sekä edistää kaverisuhteiden luomista. HavaitSIMME hiljaisemmankin lapsen osallistuvan roolin avulla leikkiin aktiivisena jäsenenä.

Osallisuudella tarkoitetaan toimintaa, jossa lapsi on aktiivisena toimijana. Lapsen tietoisuus omista vaikuttamisen mahdollisuuksista (Korppi & Latvala 2010, 10.) Lapsi voidaan ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen. Lapset voivat olla myös arvioimassa toiminnan sisältöjä. Osallisuuden toteutuminen edistää ryhmän yhteenkuuluvuutta sekä lapsen hyväksytyksi tulemisen tunnetta. (Hujala & Turja 2016, 50-51.) Halusimme tehdä osallisuuden vanhemmille näkyväksi oppaan avulla, koska se on merkittävä asia varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöprosessin aikana ymmärsimme, miten kokonaisvaltaisesti osallisuus näkyy päivähoidon arjessa. Toteutuakseen se vaatii sitoutumista niin lapsilta kuin aikuisilta. Osallisuuden avulla lapsi oppii ilmaisemaan itseään ja toimimaan ryhmässä. Pienimmätkin päiväkodin lapset voidaan osallistaa joka päiväiseen toimintaan. Opintojen aikana olemme tutustuneet varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin ja sieltä on noussut esiin vahvasti osallisuus ja sen merkitys. Sen vuoksi oli luontevaa valita osallisuus yhdeksi teemaksi työhömmme.

Kolmantena pääotsakkeena opinnäytetyössämme on aikuisen toiminta varhaiskasvatuksessa. Huoltajat tulee nähdä lapsen ensisijaisina kasvattajina. Vanhemmat tuntevat lapsensa, joten heidän näkemyksensä lapsen hyvinvoinnista ovat tärkeitä ja niitä tulee kunnioittaa. Avoin vuorovaikutus on avain asemassa hyvää yhteistyötä ajatellen. (Alanen 2016, 29.) Pohdimme, kuinka merkittävää sujuvalle yhteistyölle vanhempien kanssa on, että asioista puhutaan niiden oikeilla nimillä. Jos vanhemmalla on kokemus siitä, että hänen lapsensa asioissa ei ole menetelty hänen edun mukaisella tavalla, on vanhemman oikeus mainita siitä. Uskomme, että tämä edesauttaa laadukkaan päivähoidon toteutumista sekä kehittää varhaiskasvattajan ammattitaitoa.

Vastuu, reflektiivinen ajattelu sekä arviointi sisältyvät varhaiskasvattajan eettiseen osaamiseen (Piironen-Malmi & Strömberg 2008, 9).

Mielestämme yksi tärkeimmistä asioista, mitä varhaiskasvattajan tulee osata, on tasavertainen kohtaaminen jokaisen ryhmän lapsen kohdalla. Lapsi tuntee olevansa hyväksyty ja arvokas. Niin opintojen aikana, kuin myös työelämässä sosionomin on harjaannuttava reflektiiviseen työotteeseen. Se mahdollistaa uusien näkökulmien syntyminen sekä luoutta lähestymistapaa asioihin.

7.2 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyön tekeminen on prosessi, jota voi verrata ammatillisesti tehtävään sosiaalityöhön. Siinä pyritään vaikuttamaan asioihin, jotka kaipaavat muutosta, kehitetään käytäntöjä toimivammaksi sekä parannetaan vaikuttamisen tapoja. (Talentia 2017, 51.) Opinnäytetyö prosessin aikana meille terävöityi, kuinka tärkeää on osata perustella jokainen valitsemamme osa-alue tarkoin. On pystyttävä perustelemaan, kuinka teoriapohja on valikoitunut ja mistä syystä koemme sen olevan tärkeää tietoa juuri meidän työssämme. Halusimme huomioida työssämme myös toimeksiantajan näkemykset ja toiveet, jolloin opinnäytetyön tuotos on räätälöity juuri heille sopivaksi.

Tavoitteenamme on, että oppaan avulla vanhemmat saavat luotettavat ja avoimet yhteistyön avaimet käsiinsä. Sitä kautta vanhemmat tulevat enemmän osallisiksi lapsensa varhaiskasvatusvaiheessa. Vanhemmalle kuuluu antaa tarpeeksi tietoa päiväkodin toiminnasta. Opinnäytetyömme konkreettinen tuotos on opas, joka on suunnattu vanhemmille ja varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Oppaan tarkoituksena on antaa vanhemmille tarpeellinen tieto tiiviissä ja selkeässä paketissa. Tarkoituksenamme on saada oppaasta mielenkiintoa herättävä ja helppo lukuinen.

Osallistimme Vuokkoharjun päiväkodin lapsia oppaan kuvittamisessa saadaksemme lasten käden jäljet näkyville. Oppaan taustaväriin

valinnassa koimme onnistuneemme sen neutraalin sekä rauhoittavan värin ansiosta. Onnistuimme jäsentämään sisällön, joka vastaa toimeksiantajan toiveisiin. Työskentelyä helpotti hyvä ja sujuva yhteistyösuhde toimeksiantajan kanssa. Prosessin aikana pidimme toimeksiantajan ajan tasalla, lähettämällä hänelle versioita oppaan rungosta. Hän teki tarvittavat muutokset yhteisillä tapaamisilla. Koemme, että oppaan sisältö vastaa tarkoitusta.

Oppaan haasteena oli saada kaikki tarvittava tieto tarpeeksi tiiviiseen pakettiin. Pyrimme saamaan tekstin sisällön sellaiseen muotoon, että se on selkeä ja helppo ymmärtää. Sen muokkaamiseen käytimme aikaa, vielä oppaan tekovaiheessa muutamia lauserakenteita sopivimmiksi. Tulostusvaiheessa piti olla tarkkana, että sivut tulevat oikeaan järjestykseen. Koska oppaan kooksi valikoitui arkkikoko A5, oli otettava huomioon sivujen taittamisen jälkeen, että sisällysluettelo pitää paikkansa ja opas etenee loogisesti. Riskinä opinnäytetyön tekovaiheessa on ollut aikataulujen yhdistäminen, koska suoritimme harjoitteluja saman aikaisesti. Olemme pitäneet sen vuoksi useita puhelinpalavereita. Olemme edenneet suunnitelman mukaisesti, vaikka aikataulu on ollut melko tiukka. Myös toimeksiantajan tapaamisille olemme joustaneet omissa aikatauluissamme. Olemme kokeneet tärkeäksi, että olemme koko ryhmänä mukana tapaamisilla, joten yhteinen aika oli löydettävä.

Opinnäytetyön tekeminen on onnistunut hyvin. Kiireestä huolimatta on yhteiset aikataulut saatu toimimaan. Työskentelyä on helpottanut se, että tunnemme toistemme työskentelytavat ja olemme voineet hyödyntää jokaisen omia vahvuuksia. Opinnäytetyön alku meni todella sujuvasti ja teoriapohja alkoi muodostumaan nopeasti. Harjoittelujen alkaessa kirjoittamiseen tuli tauko, jonka jälkeen uudelleen orientoituminen opinnäytetyöhön vei aikaa. Opinnäytetyön ohjaukset auttoivat meitä pääsemään takaisin rytmiin. Ohjauksista ja vertaisarvioinnista saimme rakentavaa palautetta tekstimme sisällöstä. Omaa työskentelyämme tuki myös muiden opinnäytetöihin tutustuminen ohjausryhmämme sisällä.

Prosessin aikana olemme hyödyntäneet myös Theseuksesta löytyviä opinnäytetöitä.

7.3 Jatkokehittämisehdotus

Opinnäytetyömme tuotosta voisi jatkokehittää suorittamalla kyselyn, jossa kerätään tietoa oppaan toimivuudesta sekä mahdollisista korjausehdotuksista oppaaseen. Tutkimuksen voisi kohdentaa Kärkölan kunnan varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sekä asiakasperheille. Tutkimuksen toteuttamisen ajankohta tulisi suorittaa pian hoidon aloituksen jälkeen, esimerkiksi käyttämällä valmista lomakepohjaa. Näin vanhemmilla olisi tuore kokemus siitä, kuinka toimiva oppaan sisältö heidän mielestään oli.

Vanhemmilta nousseet kehitysehdotukset oppaan sisältöön on helposti lisättävissä, kun opas on myös sähköisessä muodossa. Olisi hyvä, jos toimeksiantajan henkilöstön sisältä löytyisi joku, joka ottaisi vastuulle oppaan päivittämisen ajankohtaiseksi ja päiväkotiryhmiä mahdollisimman hyvin palvelevaksi toimintakausittain. Opas on tehty helposti muokattavaksi, joten se voi toimia työvälineenä varhaiskasvattajien keskuudessa pitkään.

LÄHTEET

Alanen, M. 2016. Kontekstina vuoroahoito- lastentarhanopettajien ja lasten vanhempien näkökulmat tarkastelussa. Kasvatustieteen yksikkö. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. [viitattu 13.3.2018] Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/99649/GRADU-1472823761.pdf?sequence=1>

Alatalo, A. 2015. Millaista tukea päiväkotito voi tarjota vanhemmuuteen, vanhempien arvioita ja odotuksia. Kasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden tiedekunta. Varhaiskasvatuksen koulutus. Oulun yliopisto. [viitattu 19.12.2017]. Saatavissa:

<http://jultika.oulu.fi/files/nbnfioulu-201512082259.pdf>

Antila, S-M. 2015. Lastentarhanopettajien käsityksiä emotionaalisesta työstä varhaiskasvatuksen muuttuvissa ympäristöissä. Kasvatustieteiden yksikkö. Kasvatustieteiden pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto. [viitattu 13.3.2018]. Saatavissa:

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98339/GRADU-1451909277.pdf?sequence=1>

Finnish National Agency for education 2017. [viitattu 27.12.2017]. Saatavissa:

http://www.oph.fi/english/education_system/early_childhood_education

Hannuniemi, T. 2011. Kurkistus lapsen arkeen vuorohoidossa. Käyttäytymistieteellinen tiedekunta. Opettajan koulutuslaitos. Kasvatustiede. Pro gradu-tutkielma. Varhaiskasvatus. Helsingin yliopisto. [viitattu 19.12.2017]. Saatavissa:

<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/28606/kurkistu.pdf?sequence>

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. [viitattu 1.5.2018]. Saatavissa:

<http://www.tilastollinentutkimus.fi/1.TUTKIMUSTUKI/KvantitatiivinenTutkimus.pdf>

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Hiissa, T. 2010. Lapsilähtöistä kasvatusta rakentamassa. Tapaustutkimus kahdesta päiväkodista. Pro gradu- tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Tampereen yliopisto. [viitattu 13.3.2018]. Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/81895/gradu04530.pdf>

Hujala, E. & Turja, L. 2016. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 3.päivitetty painos. Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Hujala, E., Turja, L., Elo, J. & Roos, P. 2014. Varhaiskasvatuksen käsikirjan työkirja. Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Hughes, D.A. 2011. Kiintymyskeskeinen vanhemmuus. Toimivuutta kasvatukseen. Tampere: Tammerprint Oy.

Jokinen, V. 2012. Lastentarhanopettajan pedagoginen vastuu lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien käsittämänä. Pro gradu-tutkielma. Tampereen yliopisto. [viitattu 28.12.2017] Saatavissa: <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83648/gradu05970.pdf?sequence=1>

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Bookwell Oy Juva: PS-kustannus.

Karling, M., Ojanen, T., Sivèn, T., Vihunen, R. & Vilèn, M. 2009. Lapsen aika. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Keltinkangas-Järvinen, L. 2012. Pienen lapsen sosiaalisuus. EU: WSOY.

Koivula, M. & Laakso M-L. 2017. Lapsen varhainen kehitys kommunikaation, vuorovaikutussuhteiden ja leikin näkökulmasta. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 108, 119-122

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. WS Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille. Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Korppi, M. & Latvala, J. 2010. Osallistava vuorovaikutuksen malli lasten osallisuuden mahdollistajana. Varhaiskasvatustieteen pro gradu-tutkielma. Kasvatustieteiden laitos. Jyväskylän yliopisto. [viitattu 12.3.2018].

Saatavissa:

<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/25307/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201009302820.pdf?sequence=1>

Kärkölän kunta. 2017. [viitattu 13.12.2017]. Saatavissa:

http://www.karkola.fi/fi/palvelut/sivistystoimi/kasvatus_ ja_opetus/varhaiskasvatus

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. Lapselle hyvä päivä tänään – näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen-. Saarijärven Offset Oy: Pedatieto.

Piironen-Malmi, U. & Strömberg, S. 2008. Välittämisen pedagogiikka. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2008: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Polamo, K. 2009. 100 ja 1 kysymystä päivähoidosta – kirja päivähoitoikäisen lapsen vanhemmille. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Picaset Oy.

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen opinnäytetyöhön. Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulu. [viitattu 22.1.2018]. Saatavissa:

<http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf>

Sinkkonen, J. & Kalland Mirjam 2011. 1.painos (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Päijät-hämeen verkkokirjasto. Lastu. E-kirja. [viitattu 15.12.2017]. WSOYpro Oy

Sajaniemi, N., Suhonen, E., Nislin M. & Mäkelä J. 2015. Stressin säätely. Juva: PS-kustannus

Talentia 2017. Arki, arvot ja etiikka. [viitattu 25.12.2017]. Saatavissa: <http://talentia.e-julkaisu.com/2017/eettiset-ohjeet/>

Varhaiskasvatustalaki 19.1.1973/36. [viitattu 18.12.2017]. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. [viitattu: 29.11.2017.]

Saatavissa: http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö Helsinki: Tammi

Välivaara, C. 2017. Ihmeet tapahtuvat arjessa – kiintymyssuhteissaan traumatisoituneiden lasten tukeminen varhaiskasvatuksessa. [viitattu 15.12.2017]. Saatavissa:

http://www.pesapuu.fi/media/uploads/dokumentit/raportit/traumatisoitunut_apsi_varhaiskasvatuksessa.pdf

LIITTEET

Lempeästi päivähoitoon

*Opas vanhemmille-
Kärkölän kunnan varhaiskasvatus*

Sisällysluettelo

<i>Yhteystiedot</i>	2
<i>Arvoperusta</i>	3
<i>Osallisuus</i>	4
<i>Lempeä päivähoidon aloitus</i>	5
<i>Lapsen tukeminen</i>	6
<i>Lapsen hyvä päivä</i>	7
<i>Vuorohoito</i>	8
<i>Tärkeä muistaa</i>	9
<i>Lähteet</i>	10

Yhteystiedot

Kärkölen kunta järjestää varhaiskasvatuspalveluja Vuokkoharjun päiväkodissa ja perhepäivähoidossa. Kärkölen kunnan alueella toimii myös yksityisiä perhepäivähoitajia. Varhaiskasvatuksessa toimii myös erityislastentarhanopettaja.

Vuokkoharju:

*Sinivuokot 044 770 2109

*Valkovuokot 044 770 2110

*Alppivuokot 044 770 2112

*Lapinvuokot 044 770 2113

*Kangasvuokot 044 770 2114

*Esiopetuksen päivähoito 044 770 2115
paivakoti.vuokkoharju@karkola.fi

Varhaiskasvatuksen johtaja Kaija Lindèn 044 770 2100

Toimistos sihteeri Minna Kempainen
044 770 133

etunimi.sukunimi@karkola.fi

Arvoperusta

Osallisuus

Osallisuus syntyy merkityksellisistä kohtaamisista, tiedonvaihdosta sekä yhteisestä sitoutumisesta.

- *Osallisuudella tuetaan lapsen itsetuntoa ja vuorovaikutustaitoja
- *Lasten ideat huomioidaan ja työtapoja muokataan lasten tarpeiden mukaan
- *Lasta rohkaistaan osallistumaan
- *Lasta kannustetaan oma aloitteisuuteen
- *Lapsella on oikeus tulla nähdyksi, kuulluksi ja kohdatuksi yksilöllisesti
- *Osallisuuden kokemukset edistävät yhteenkuuluvuuden tunnetta ryhmässä

Lempeä päivähoiton aloitus

Päivähoiton aloitus on iso muutos lapselle ja koko perheelle. Haluamme tarjota mahdollisimman lempeän päivähoiton aloituksen.

- *Rakennetaan luottamuksellinen yhteistyösuhde lapsen ja huoltajien kanssa
- *Varhaiskasvatus on tavoitteellista toimintaa
- *Lapselle annetaan aikaa tutustumiseen sekä sopeutumiseen
- *Lapselle tehdään yksilöllinen varhaiskasvatussuunitelma, jossa huomioidaan hänen etu ja tarpeet
- *Jokainen lapsi kohdataan yksilöllisesti
- *Hyvin suunniteltu päivä luo turvaa lapsen arkeen
- *Tuetaan lasta kaverisuhteiden luomisessa ja olemaan yksi ryhmän jäsenistä

Lapsen tukeminen

Jokainen lapsi kasvaa ja kehittyy yksilöllisesti, omissa tahdissaan.

- *Tutustuminen päiväkotiin yhdessä vanhempien kanssa
- *Aikuinen lapsen tukena ja turvana päivähoitossa
- *Lupa näyttää tunteensa ja puhua ajatuksistaan
- *Tuetaan lasta sisäistämään ryhmän toimintatavat
- *Huomioidaan lapsen yksilölliset tarpeet
- *On tärkeää, että lapsi kokee olevansa hyväksytty ja erityinen

Lapsen hyvä päivä

Hyvässä päivässä on kehuja ja kiitosta. Päivään kuuluu uuden oppimista ja harjoittelua. Leikki on lapsen luontaisin tapa toimia ja annamme myös mahdollisuuden arjen pieniin työtehtäviin. Kehuva ja kannustava ympäristö tukee parhaiten oppimista. Sallitaan kaikenlaisia tunteita, eletään yhdessä ilot ja surut.

<i>-Lämmin vastaanotto</i>	6.00 Leikkiä
<i>-Mielekäs toiminta</i>	8.00 Aamupala
<i>-Terveellinen ravinto</i>	8.30 Ohjattua toimintaa, leikkiä
<i>-Riittävä lepo</i>	9.30 Ulkoilu
<i>-Riittävä ulkoilu ja liikunta</i>	10.45 Päiväpiiri
<i>-Aikaa leikille ja kavereisuhteille</i>	11.00 Lounas
<i>-Päivän kulun kertominen kotiin lähtiessä</i>	11.30 Päivälepo
<i>-Hyvät turvalliset rutinit</i>	14.00 Välipala/leikkiä
	15.00 Ulkoilua
	17.30 Vuorohoidossa olevien lasten päivällinen/leikkiä
	20.00 Iltapala/iltatouhut
	21.00 Hyvää yötä!
	Hoitopäivän sisältö voi vaihdella eri ryhmien kesken

Vuorohoito

Lapsen myönteinen kasvu ja kehitys turvataan koko hoitopäivän ajan ja se jatkuu vuorohoidossa.

Vuokkoharjun päiväkodissa on mahdollisuus saada hoitoa ympärivuorokautisesti.

Lapsen turvallisuuden tunnetta tukee selkeä ja suunniteltu toiminta.

Aikuinen on vahvasti läsnä.

Tärkeä muistaa

*Hoitoajat

-ilmoitetaan ma klo 17 mennessä.

-ilmoita lapsen poissaoloista.

*Nimikoi vaatteet

*Sään mukaiset varusteet

*Vaihtovaatteet

*Ilmoita erityisruokavalioista sekä allergioista

*Kipeän lapsen paikka on kotona.

*Loma-aikojen läsnäoloja kysytään ja lapsen lomaillessa on mahdollisuus saada maksuhyvitystä. (väh. 1 vko

LÄHTEET

Hujala, E. & Turja, L. 2016. *Varhaiskasvatuksen käsikirja*. 3. päivitetty painos. Bookwell Oy, Juva: PS-kustannus.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. *Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin* Bookwall Oy. Juva.

Kärkölen peda.net

Kärkölen kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2017.

Lindén, K. 2018. *Haastattelu*. Kärkölen varhaiskasvatuksen johtaja.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2009. *Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010- luvun varhaiskasvatukseen*. Saarijärven Offset Oy: Pedatieto.

Polamo, K. 2009. *100 ja 1 kysymystä päivähoidosta- kirja päivähoitoikäisen lapsen vanhemmille*. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Picaset Oy.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016

Oppaan tekijät: Lahden ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat Saara Mutttilainen, Anne Ulmala, Tiina Venäläinen